

Szanowni Państwo

Niniejszym wnoszę stanowczy, obywatelski apel o natychmiastowe podjęcie prac nad głęboką reformą systemu pomocy społecznej w Polsce.

System pomocy społecznej nie może funkcjonować jako aparat kontroli obywateli. Nie może budować relacji opartej na strachu, presji i administracyjnej dominacji nad rodziną. Państwo powinno być sojusznikiem rodziny, a nie instytucją, która w sposób nadmierny ingeruje w życie prywatne obywateli bez realnego, długofalowego wsparcia.

Obecny stan części działań instytucjonalnych w mojej ocenie wymaga zdecydowanego przełomu. Obywatele oczekują pomocy — nie obserwacji. Oczekują wsparcia — nie permanentnego nadzoru. Oczekują profesjonalizmu — nie biurokratycznego formalizmu oderwanego od realnych problemów społecznych.

Jeżeli system pomocy społecznej nie zostanie zreformowany, może prowadzić do:

- * utraty zaufania obywateli do instytucji państwowych,
- * pogłębiania napięć społecznych,
- * zwiększenia stresu psychologicznego w rodzinach objętych pomocą,
- * spadku skuteczności polityki społecznej państwa.

W szczególności domagam się:

- * zdecydowanego wzmocnienia roli pomocy psychologicznej i terapeutycznej,
- * ograniczenia nadmiernych działań kontrolnych wobec rodzin,
- * wprowadzenia surowych standardów pracy pracowników pomocy społecznej,
- * realnych mechanizmów odpowiedzialności instytucjonalnej za jakość udzielanej pomocy.

Państwo, które chce być nowoczesne, nie może opierać swojej polityki społecznej na podejściu represyjno-kontrolnym. Musi budować system oparty na wsparciu, wiedzy naukowej i poszanowaniu godności obywateli.

Wzywam do potraktowania tej sprawy jako pilnej i wymagającej zdecydowanych działań legislacyjnych.

Z poważaniem

PROJEKT USTAWY

o reformie systemu pomocy społecznej i ochronie rodziny

Rozdział 1 – Przepisy ogólne

1. Ustawa określa zasady funkcjonowania systemu pomocy społecznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Celem ustawy jest:

- * zwiększenie skuteczności pomocy społecznej,
- * ochrona dobra dziecka i rodziny,
- * ograniczenie nadmiernej ingerencji instytucjonalnej w życie rodzinne,
- * podniesienie standardów pracy pracowników pomocy społecznej.

Art. 2. [Zasady działania]

System pomocy społecznej działa w oparciu o zasady:

1. pomocniczości,
2. proporcjonalności działań,
3. poszanowania autonomii rodziny,
4. priorytetu wsparcia psychologicznego nad działaniami kontrolnymi.

Rozdział 2 – Standardy pracy pracowników pomocy społecznej

Art. 3. [Kwalifikacje i szkolenia]

1. Pracownicy pomocy społecznej pracujący bezpośrednio z rodzinami i dziećmi są zobowiązani do:

- * regularnych szkoleń z zakresu psychologii dziecka,

- * szkoleń z komunikacji kryzysowej,
- * szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

2. Szkolenia odbywają się nie rzadziej niż raz na 2 lata.

Art. 4. [Badania psychologiczne pracowników]

1. Pracownicy mający bezpośredni kontakt z dziećmi podlegają okresowym badaniom psychologicznym.
2. Badania przeprowadza się nie rzadziej niż raz na 3 lata.
3. Wynik badań ma na celu ocenę zdolności do pracy z rodzinami i dziećmi w sposób bezpieczny i profesjonalny.

Rozdział 3 – Ochrona rodzin

Art. 5. [Zakres działań kontrolnych]

1. Działania kontrolne wobec rodzin mogą być prowadzone wyłącznie gdy istnieje uzasadnione podejrzenie zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.
2. Każde działanie kontrolne musi być udokumentowane i uzasadnione merytorycznie.

Art. 6. [Priorytet pomocy]

W pierwszej kolejności stosuje się działania wspierające:

- * wsparcie psychologiczne,
- * poradnictwo rodzinne,
- * pomoc socjalną.

Rozdział 4 – Odpowiedzialność instytucjonalna

Art. 7.

1. Jednostki pomocy społecznej zobowiązane są do monitorowania jakości udzielanej pomocy.
2. Wprowadza się system oceny jakości pracy instytucji pomocy społecznej.

Rozdział 5 – Finansowanie

Art. 8.

Koszty realizacji ustawy pokrywane są z budżetu państwa w ramach środków przeznaczonych na politykę społeczną.

Rozdział 6 – Przepisy końcowe

Art. 9.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

 Uzasadnienie (krótko)

Ustawa ma na celu modernizację systemu pomocy społecznej poprzez zwiększenie jakości wsparcia rodzin, profesjonalizację kadr oraz ograniczenie działań nadmiernie kontrolnych, które mogą negatywnie wpływać na stabilność środowiska rodzinnego.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, /elektron. znacznik czasu/
DPS-I.055.3.2026

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją w zakresie propozycji zmian do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Na wstępie pragnę zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej – pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zasada subsydiarności wyrażona w tym przepisie oznacza więc, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb. Instytucja ta ma zatem charakter pomocniczy w zakresie wsparcia osób w pokonywaniu życiowych trudności, a także dopełnia świadczenia, które prawnie zabezpieczone są przez inne systemy. Osoby ubiegające się o pomoc z systemu pomocy społecznej powinny w pierwszej kolejności skorzystać z przyznanych im przez przepisy innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) oraz z własnych możliwości działania.

Świadczeń z systemu pomocy społecznej udziela się co do zasady na wniosek osoby zainteresowanej. Sytuacja każdej osoby lub rodziny wymagającej wsparcia rozpatrywana jest indywidualnie, a pomoc powinna

być dostosowywana do zdiagnozowanych potrzeb wynikających z trudnej sytuacji, w jakiej dana osoba lub rodzina się znajduje. W każdym przypadku, o tym czy dana osoba (rodzina) kwalifikuje się do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej (oraz ich zakresu i formy) decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej na podstawie informacji zebranych podczas wywiadu środowiskowego przeprowadzanego przez pracownika socjalnego. Należy również zauważyć, że obowiązkiem organu prowadzącego postępowanie jest zebranie i rozpatrzenie materiału dowodowego w taki sposób, aby należycie ustalić stan faktyczny. W przypadku braku podstaw do udzielenia świadczenia z pomocy społecznej, ośrodek jest zobowiązany do odpowiedniego uzasadnienia decyzji. Organy administracji publicznej są zobowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Osobie niezadowolonej z podjętej decyzji przysługuje prawo do wniesienia odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Natomiast osoba i rodzina niezadowolona z działalności ośrodka pomocy społecznej może złożyć skargę do rady gminy.

W zakresie poruszanych kwestii dotyczących wykonywania zadań przez pracowników socjalnych należy zaznaczyć, że Ministerstwo ma świadomość, iż zaangażowanie oraz wysoki poziom profesjonalizmu pracowników socjalnych w pracy z osobami znajdującymi się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej stanowią istotny element skutecznego systemu wsparcia społecznego. Ich działalność przyczynia się w sposób bezpośredni do poprawy funkcjonowania wielu rodzin w Polsce, a przede wszystkim do poprawy warunków życia dzieci.

W celu profesjonalnego wykonywania działań ogromne znaczenie ma proces kształcenia i doskonalenia zawodowego. Należy zatem wskazać, że

zawód pracownika socjalnego jest w Polsce zawodem regulowanym, a system edukacji pracowników socjalnych opiera się na przepisach regulujących dostęp do wykonywania tego zawodu. Aktualnie pracownikiem socjalnym może być osoba, która posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych, po otrzymaniu którego absolwenci otrzymują tytuł zawodowy pracownika socjalnego. Możliwość dopuszczenia do zawodu istnieje również po ukończeniu studiów na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej. Natomiast osoby posiadające wykształcenie na takich kierunkach jak: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie mogą uzupełnić kwalifikacje i nabyć uprawnienia zawodowe pracownika socjalnego po ukończeniu studiów podyplomowych z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej.

W trakcie przygotowywania do zawodu pracownicy uzyskują interdyscyplinarną wiedzę teoretyczną i nabywają umiejętności praktyczne przydatne w pracy z osobami korzystającymi z systemu pomocy społecznej.

Osoby pracujące już na stanowisku pracownika socjalnego mają możliwość ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji. W ramach systemu doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych, ustawodawca przewidział dwie podstawowe formy doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez zdobywanie stopni specjalizacji zawodowej I i II stopnia. Kwestie dotyczące uregulowań prawnych w zakresie I i II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny zawarte są w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. Przywołane rozporządzenie określa również minimum programowe szkoleń specjalizacyjnych, dostosowane do bieżących potrzeb, które obejmuje określone moduły oraz liczbę godzin przeznaczonych na ich realizację.

Jednocześnie Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, na wniosek podmiotu prowadzącego szkolenia, może wydać zgodę na prowadzenie szkolenia w innej niż określona powyżej specjalności wynikającej z potrzeb danego środowiska lokalnego lub regionu.

Niezależnie na powyższe, warto jednocześnie podkreślić, że poza szkoleniami specjalizacyjnymi pracownicy socjalni mogą korzystać z innych form szkolenia/doskonalenia w zależności od bieżących potrzeb, a za politykę szkoleniową odpowiada dany pracodawca, który może oddelegować pracownika na szkolenie dostępne na rynku z zakresu, w jakim występują potrzeby w danej jednostce. Każda gmina w ramach samodzielności i samorządności rozeznaje problemy społeczne występujące na jej obszarze i ma możliwość organizowania różnych szkoleń dla swoich pracowników, w zależności od bieżących potrzeb. W sytuacji wystąpienia konieczności uzupełnienia wiedzy i kompetencji zawodowych przez kadry pomocy społecznej, pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej mogą korzystać z licznych komercyjnych szkoleń dostępnych na rynku edukacyjnym.

Odnosząc się natomiast do postulatu dotyczącego wzmocnienia roli pomocy psychologicznej i terapeutycznej w ramach systemu pomocy społecznej należy wskazać, że zgodnie przepisami ustawy o pomocy społecznej jedną z form świadczeń niepieniężnych w ramach systemu pomocy społecznej jest poradnictwo specjalistyczne. Świadczone jest osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu trudności życiowych i jest świadczone bez względu na posiadany dochód.

Art. 46 ustawy o pomocy społecznej wprost wskazuje, iż poradnictwem specjalistycznym jest w szczególności poradnictwo prawne, psychologiczne czy rodzinne. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego,

zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa należy do zadań własnych powiatu (art. 19 pkt 2 ustawy). Placówka specjalistycznego poradnictwa zgodnie z art. 6 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, a rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa prowadzony jest przez wojewodę.

Ponadto ustawa o pomocy społecznej nakłada na samorządy powiatowe zadania związane z udzielaniem wsparcia w różnego typu kryzysach. Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Interwencja jest świadczeniem niepieniężnym przyznawanym bez względu na posiadany dochód oraz bez konieczności wydania decyzji administracyjnej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się: natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, a także w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia informuję, że Ministerstwo dostrzega potrzebę unormowania minimalnych standardów związanych ze świadczeniem interwencji kryzysowej oraz poradnictwa specjalistycznego,

co może w istotny sposób wpłynąć na jakość udzielanego wsparcia. Dlatego procedowana nowelizacja przepisów ustawy o pomocy społecznej (projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, wpisany do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów pod numerem UD31), przewiduje dodanie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia do wydania aktu wykonawczego określającego minimalne standardy obowiązujących podstawowych usług świadczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej, a także określającego standard działań i zakres usług świadczonych w ramach poradnictwa specjalistycznego mając na względzie zapewnienie wysokiej jakości kompleksowych usług.

Mając na uwadze powyższe wyjaśnienia uprzejmie informuję, że aktualnie procedowany projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw przewiduje wprowadzenie zmiany w zakresie mającym wpływ na część postulowanych kwestii. Jednakże ostateczny kształt ww. aktu prawnego oraz jego wejście w życie są uzależnione od dalszego przebiegu procesu legislacyjnego. Jednocześnie uprzejmie informuję, że w pozostałym zakresie Departament Pomocy Społecznej nie przewiduje zmian.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Beata Karlińska
Dyrektor
Departamentu Pomocy Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-